

Monster, etik og værdier

I dette nummer ender beretningen om The Monster Study, forsøget i 1939, der skulle undersøge, om det havde nogen indflydelse på normalt talende børns tale, at man fortalte dem, at de stammede. Forsøget undersøgte også, om det havde nogen indflydelse på børn, der allerede stammede, at man fortalte dem, at de stammede, henholdsvis fortalte dem, at de talte normalt.

Undersøgelsen er de seneste to år blevet livligt debatteret, en vigtig del af debatten har drejet sig om de etiske aspekter af undersøgelsen. Set med vore dages øjne var undersøgelsen klart uetisk, og den kunne ifølge universitetet i Iowa ikke have fundet sted i dag, da man nu har etiske regler for forskning, hvilket man ikke havde dengang.

Det spørgsmål rejser sig imidlertid, om der er andre områder, som i dag ikke har etiske regler, men som burde have det, så man kan undgå, at ting, som vi ikke har tænkt nærmere over, kan vise sig at være uetiske. Man kan således spørge, om Foreningen for Stammere i Danmark kan bidrage ved selv at have etiske regler - eller værdier - som basis for foreningens handlinger? Svaret er tvedelt, idet det forekommer banalt at sige, at FSD naturligvis ikke skal handle uetisk. Svarets anden del er, at FSD har, og altid har haft, et værdigrundlag, som foreningen dog ikke har været sig fuldt bevidst, og som ikke har været nedskrevet. Derfor har nogle af foreningens handlinger gennem tiden utvivlsomt været vilkårlige set ud fra en værdisynsvinkel.

En værdi er en præmis for beslutninger, herunder beslutninger om, hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Vi henviser til en værdi, når vi udbryder: "Jamen, man kan da ikke...". Når vi f.eks. ser på The Monster Study, udbryder vi: "Jamen, man kan da ikke arbejde på at få børn til at stamme". Den anden måde at udtrykke sig på, er at bruge bydemåde: "Vi skal...". Et eksempel kan være "Vi skal behandle alle henvendelser til foreningen med respekt". Her består arbejdet i at give ordet "respekt" et indhold, idet det ellers er banalt.

Hvilke værdier skal FSD have som grundlag for sin handling og sin skelnen mellem, hvad der er rigtigt og hvad der er forkert? Lad os tage behandling som et eksempel (selv om behandling måske er en smule for konkret, når vi taler om de grundlæggende værdier). Op gennem sin historie har FSD været neutral over for stammebehandlingsmetoder. Baggrunden har dels været, at den enkelte selv skal kunne vælge den metode, der passer ham eller hende bedst, dels, at der ikke er skaffet (videnskabeligt) belæg for, at nogen metode er "bedre" end en anden.

Sådan har det hidtil været – skal foreningen stadigvæk være neutral over for stammebehandling? Eller er der nogle metoder, der er mere acceptable end andre? Hvorfor/hvorfor ikke? Skal foreningen, som den tidligere af og til har gjort (og som jo egentlig er et brud på neutralitetsprincippet), opfordre til, at behandlingssystemet udvider sit behandlingstilbud med flere metoder? Hvilke kriterier skal FSD i givet fald lægge til grund for sine anbefalinger? Hvor går grænsen mellem at være neutral og at være en aktiv aktør på behandlingsområdet ved at foreslå nye metoder? Skal foreningen gå endnu videre og stå for behandling? Hvorfor/hvorfor ikke?

Filosoffen Ole Thyssen skriver i sin bog "Værdiledelse, om organisationer og etik" udgivet på Gyldendal i 2000, at det giver konflikter at finde frem til foreningens værdier. Dels har vi mennesker hver især forskellige værdier og dels er værdier indbyrdes ofte modstridende, Thyssen nævner "frihed" og "lighed" som eksempler på værdier, der er i indbyrdes modstrid. Der findes ingen saglige løsninger, og derfor gælder det i arbejdet med at finde frem til et værdigrundlag om at finde et kompromis, man kan blive enig om. Vi må tilpasse os hinanden og respektere hinandens synspunkter, selv om vi er uenige (side 128-129 og 264-265).

Skal Foreningen for Stammere i Danmark have et værdigrundlag?

Hermann Christmann